

nor.) rozuměti jen takové, v nichž »vady dobytka« vystupují jako samostatný důvod právní, a to je právě jenom v případech § 925, 926 a 927 obč. zák., nikoliv však ve případech, jako je tomu v souzeném případě, v nichž vada dobytčete je uváděna jako skutečnost, odůvodňující právní důvod žaloby, v tomto případě zkrácení přes polovici na obecné hodnotě.

V takovém případě řídí se příslušnost podle všeobecných zásad, tedy především podle ceny předmětu sporu, a soud zkoumá podle II. odst. § 41 jur. nor. svou příslušnost podle žalobcových údajů, pokud mu není známo, že jsou nesprávné.

V tomto případě činí cena předmětu sporu (podle žalobcova ocenění 12.000 Kč), proto je k projednávání této rozepře příslušným sborový soud I. stolice.

Rozhodnutí nejv. soudu ze dne 13. ledna 1928
R II 384/27. Dr. F. Horna.

Ustanovením čl. 7 č. 1 smlouvy ze dne 6. března 1925 č. 5 sb. pro 1926 o úpravě právních styků mezi Československem a Polskem, že pro rozluhu manželství jsou »výlučně příslušny« úřady státu, jehož příslušníky manželé jsou, není, pokud nejde zrovna o styk s Polskem, vyřazen z platnosti příslušnostní předpis § 20 č. 1 rozl. zák.

Nižší stolice odmítly žádost manželky za rozluhu podanou u soudu § 20 č. 1 rozl. zák. pro nepřislušnost s odvoláním na smluvní předpis v právní větě shora uvedený, poněvadž manželé jsou příslušníky polskými, nejvyšší soud však usnesení jejich na dovolací stížnost žadatelky zrušil a jednání a rozhodnutí o žádosti prvému soudu uložil, a to z těchto důvodů:

Rozsudkem pro zmeškání ze dne 1. května 1925 č. j. Ck I a 246/26-9 byl krajským soudem v M. B. vysloven rozvod manželství, o nějž jde, z viny žalovaného. Rozsudek ten doručen žalovanému dne 5. srpna 1925 a jest v právní moci. Žádost o rozluhu ve smyslu § 15 a 16, pokud se týče 17 zákona rozlukového, podanou žalobkyní u téhož soudu, nižší stolice však odmítly pro nepřislušnost z toho důvodu, že podle čl. 7 č. 1 smlouvy mezi republikou Československou a republikou Polskou ze dne 6. března 1925 č. 5 sb. pro rok 1926 jest výlučně příslušným uznati o rozluce úřad státu, jehož příslušníky manželé v čas podání žádosti jsou, takže když manželé, o něž jde, jsou příslušníky státu Polského, také jen úřady polské o rozluce uznati mohou.

Oproti tomu se žadatelka odvolává na ustanovení č. 3 té-

hož článku 7, podle něhož nálezy vynesené od úřadů vytčených v ustanovení č. 1 budou uznávány (český text: uznány) i na území druhé strany, roz. druhého státu a tím prý smysl ustanovení č. 1 je vymezen.

Doložití sluší, že stejné ustanovení jako č. 3 obsahují i čl. 9 č. 2 a čl. 11 č. 2 smlouvy.

Žadatelka ve svých stížnostech spokojuje se tím, že prostě na ten předpis č. 3 čl. 7 poukazuje, aniž by dosah jeho a tudíž dosah celého kompetenčního předpisu vykládala. Nelze popřít, že předpis č. 3 již na první poslech činí silný dojem, dodáváje kompetenčnímu předpisu č. 1 nepopíratelně záhadnosti, i dlužno tedy záhadu, s kterou se nižší stolice, zejména též rekursní soud, ač mu námitka ta činěna byla, vůbec nezabývaly, se všech stránek osvětliti, než k řešení její přistoupiti možno.

Podle čl. vnitrostátního práva jest dovolaný soud I. stolice k rozhodnutí o žádané rozluce podle § 20 č. 1 zákona rozl. bezesporně příslušným (jako rovněž byl příslušným podle § 76 jur. n. již k žalobě o rozvod, o níž rozsudek rozvodový, tvořící základ žádosti o rozluky, vyšel), a jest jen otázkou, zda a pokud příslušnost ta byla pro příslušníky polské řečenou mezinárodní smlouvou derogována.

Existuje t. zv. nauka o hierarchii norem, v které normy práva mezinárodního (mezinárodního) předcházejí normám práva vnitrostátního, ale bylo by chybou, kdybychom za to měli, že tím jest naše otázka už rozřešena, že totiž derogace vnitrostátního předpisu nastala. Neboť nerozhoduje otázka nadřadění a podřadění sama, nýbrž vždy přijde také ještě na obor či rozsah působnosti obojí normy. Je-li pole působnosti normy mezinárodní a, pole působnosti normy vnitrostátní, a + b ruší norma mezinárodní normu vnitrostátní na poli a), nedotýká se však nijak její účinnosti na poli b).

Je-li toto hledisko správné, byla by tím naše otázka v zásadě už rozhodnuta.

Vymezme si pole působnosti naší kompetenční normy mezinárodní. Smlouva, která ji obsahuje, již podle svého nadpisu a ovšem i podle obsahu svého jest smlouvou upravující právní styky mezi republikou Československou a republikou Polskou, na tyto styky omezuje se tedy také naše sporná norma, takže praví-li předpis č. 1, že výlučně příslušny jsou úřady toho státu, jehož příslušníky manželé jsou, omezena jest tato výlučná příslušnost jen na pole těchto styků československo-polských čili státy tam zmíněnými myslí se toliko Československo a Polsko a příslušnost jich úřadů tam vytčená je

výlučná jen v poměru mezi těmito dvěma státy, kdežto v poměru jednoho každého z těchto dvou států ke státům jiným, třetím na př. Československa k Rakousku nebo Švýcarsku anebo Polska k Německu nebo Maďarsku výlučná není, tedy vnitrostátní kompetenční normu — u nás tedy normu § 20 č. 1 zák. rozl. — nevylučuje či z její působnosti nevytlačuje.

Při tom narážíme na malou stylistickou chybu. Celé ustanovení č. 1 a 3 v jedno pojaté podle uvedeného výkladu tedy praví, že pro rozluku manželství ve styku mezi smluvními státy, t. j. když manželé jsou příslušníky jednoho z nich, jsou výlučně příslušny úřady toho státu (tedy československého nebo polského), jehož příslušníky manželé jsou, a rozluka těmito úřady povolená že bude uznávána i na území státu druhého, tedy v našem případě, že když rozluku povolí úřady polské, bude uznávána i v Československu.

Ačkoli tento výsledek zůstane stejný, bude přece soubor obou ustanovení lépe vyjádřen tak, že rozluka povolená úřady (na území) jednoho ze smluvních států bude uznávána (bude platiti) i na území státu druhého jen tehdy, byli-li manželé příslušníky právě toho státu, který ji povolil. Slůvkem »jen« jest tu správně vyjádřeno to, co chce říci ustanovení č. 1 ustanovením »výlučné příslušnosti« domácího státu manželů, a vyplývá z této stylistické úpravy předpisu, že těžiško celého článku nespočívá v ustanovení č. 1 o »výlučné příslušnosti« úřadů domácího státu manželů, nýbrž v ustanovení č. 3 o tom, kdy bude rozluka, povolená v jednom státu, uznávána i ve státě druhém, a že tedy skutečně nejde o »výlučnou příslušnost« úřadů domácího státu, což by byla příslušnost absolutní, která by příslušnost úřadů státu druhého vylučovala, nýbrž jen o stanovení, kdy bude rozluka povolená v státu jednom platiti i v státu druhém, tedy vlastně vůbec ne o »příslušnost«, nýbrž jen o účinnost rozlukových nálezů státu jednoho ve státě druhém, tak totiž, že předpis účinnost tu váže na tu podmínku, aby manželé byli příslušníky státu, jehož úřady rozluku jejich vyslovili, čili naopak, že nebyli-li manželé příslušníky státu rozluku vyslovivšího, nýbrž naopak příslušníky státu druhého, rozluka ta v tomto druhém státu, domácím to státu manželů, platiti nebude. A v tom je ta chyba shora zmíněná, že předpis vyjádřil věc kladně, ačkoli jde o zápornou ideu. Konkrétně mluveno, povolena-li rozluka v Polsku, bude platiti i v Československu, ale jen, byli-li manželé příslušníky polskými, nikoli tedy nebude zde platiti, byli-li příslušníky našimi, československými, a naopak byla-li povolena u nás, bude platiti v Polsku

jen, byli-li příslušníky našimi, tedy tam platiti nebude, byli-li příslušníky polskými. Každý stát totiž si vyhrazuje pravomoc nad manželstvím svých příslušníků sám pro sebe, ale jen, pokud jde o jeho vlastní území, nikoli tedy pokud jde o území státu druhého a států třetích. To je vlastní smysl smluvního předpisu.

Jestliže však předpis vyjádřil to tak, že povolí-li polským příslušníkům rozluku úřady polské, bude rozluka platiti i v Československu, tedy to tu myšlenku nevystihlo, neboť musíme se tázati, což povolí-li polským příslušníkům rozluku úřady československé, tedy rozluka ta v Československu platiti nebude? To by bylo protismyslné. U nás platiti bude, ale nebude platiti v Polsku, a o to předpisu jde. Předpis č. 3 měl a chtěl tedy správně zníti záporně: nebyl-li nález vynesen úřady v odstavci I jmenovanými, nebude na území druhé strany (druhého státu) uznávám, čili zkrátka nálezy, vynesené o manželství příslušníků jednoho státu úřady státu druhého, nebudou platiti pro domácí stát manželů. Že by ale neplatily pro stát, jehož úřady je vynesly, to se nepraví, naopak z úsudku a contrario plyne, že platiti budou. Vůbec by to bylo absurdní, aby stát vylučoval platnost výroků svých vlastních úřadů. Co se konečně týče států třetích, nemohla se jich smlouva vůbec dotknouti a tak to bude číře otázkou jich vnitrostátního práva neb mezistátních smluv jimi uzavřených, zda ony rozluku polských příslušníků povolenou čsl. soudy nebo rozluku čsl. příslušníků povolenou polskými úřady uznávati budou či nikoli.

Jsou-li tedy manželé, o něž ve sporu jde, příslušníky polskými a povolí-li rozluku soudy čsl., nebude ji uznávati Polsko. To je celý smysl předpisu pro náš případ. Otázky platnosti rozluky pro území čsl. a pro území ostatních států se předpis nedotkl, neboť jeho domnělá »výlučná příslušnost« polských úřadů omezena jest jen na »styk« obou smluvních států, t. j. na platnost rozluky v poměru Československa k Polsku, třetích států se tedy vůbec nedotýká a také ne Československa, sama o sobě, abstrahujíc od jeho styku s Polskem. Jestliže tedy soudy čsl. rozluku povolí a žadatelce stačí účinky její v tuzemsku a nebude se ucházeti o to, aby jí nebo jejím důsledkům zjednána byla účinnost i v Polsku, nemá to s naším předpisem co činiti. Teprve kdyby na př. na základě rozluky vymohla si majetkové nároky podle § 1266 obč. zák. a šlo o to, aby jim zjednáno bylo průchodu v Polsku na majetek manžela tam se nacházející, a šlo by tedy o styk s Polskem, polské úřady by provedení nároků těch odepřely s odvoláním na to, že rozluka tam neplatí.

Vyjma tedy tento styk, všechna práva zůstala žadatelce tak, jak je má mimo mezistátní smlouvu, o niž jde, podle předpisů našeho hmotného práva a našich kompetenčních norem. Podle § 1 obč. zák. platí předpisy soukromého práva nejen pro státní občany čsl., nýbrž pro všechny obyvatele státu, stejná práva s občany zaručuje cizincům i § 33 obč. zák. a na kolik by šlo o reciprocitu, která to podle paragrafu toho podmiňuje, tedy ta právě zaručena jest článkem 1. naší smlouvy, kde se stipulují polským občanům u nás a našim v Polsku stejná práva hmotná (či 1) a také stejný přístup k soudům (č. 2) jako občanům domácím, tedy žadatelce také soud § 20 č. 1 zákona rozl. Konečně žádná mezistátní smlouva se neuzavírá navždy, nýbrž jen na přechodnou dobu, tato pak je uzavřena na 6měsíční výpověď vždy volnou (č. 1, 60). Kdyby tedy »výlučná příslušnost« úřadů druhého státu podle čl. 7 znamenala, že domácí příslušnostní předpisy jsou co do příslušníků druhého státu vyřazeny z platnosti, musily by po výpovědi smlouvy zase v platnost býti uvedeny, což by se ale zajisté nestalo automaticky, ježto i vyřazení nestalo se automaticky, nýbrž jen smlouvou. Že by ale bylo třeba potom nějakého restauračního aktu, nebudeme zajisté tvrditi a výsledek tedy je, že platnost jich ani za smlouvy nepominula.

Tento výsledek hořejšího šetření vyhovuje také úplně praktickým potřebám, neboť proč by žadatelka, která odjakživa bydlela a bydlí v Čechách, zde byla příslušná a zde sňatek s polským příslušníkem uzavřela, jímž ovšem se polskou příslušnicí stala, měla odkazována býti na polské úřady, aby se domohla rozluky, když jí stačí, bude-li rozluka provedena zde v jejím domově a nezáleží jí na tom, že na území polském uznávána nebude. Uvážiti také sluší, že se obě strany mohou státi příslušníky jiných států než Polska, na př. manžel příslušníkem německým a manželka československým (rozvedená manželka podle § 11 zákona ze dne 3. prosince 1863 č. 105 ř. z. — srv. § 5 zákona ze dne 9. dubna 1920 č. 236 sb. — manžela v jeho nově nabytém státním občanství nenásleduje), načež otázka jejich rozluky vůbec by pod hořejší mezistátní smlouvu nespadala, ale nelze nahlížeti, proč by žadatelka neměla míti práva vymoci si rozluku s účinkem pro území jiné než polské hned.

Ovšem bude-li rozluka na území státu polského neplatna, bude to věc právně nežádoucí, ale to nemůže žadatelku připravit o její práva, neboť takové nemilé situaci nelze vůbec předvíti, leda že by právo manželské nějakou všestátní dohodou bylo jednotně upraveno (unifikováno), což však se nynější haagskou dohodou, která ovšem ani bývalým Rakouskem ještě ratifiko-

vána nebyla, neprovedlo, jak její znění (u Stubenrauch, 8. vyd., str. 32) dokazuje. Tak se vyskytují napořád případy na př. případ, jenž byl předmětem rozhodnutí Rv I 1535/26-1,*) že rozluka jest v jednom státě platna (na př. v Maďarsku) a v druhém neplatna (na př. v Československu) a následkem toho pak i druhé manželství jednoho nebo druhého z rozloučených manželů na základě ní uzavřené v jednom státě platné a v druhém neplatné. Neunikneme této kolisi ani, kdybychom s nižšími stolicemi sporný předpis naší úmluvy s Polskem pojali doslovně a odkázali polské žadatele vždy na úřady polské a polské úřady čsl. žadatele vždy na úřady čsl., neboť tím by bylo docíleno nejvýše jednotnosti v obou našich státech, ale otázka, zda výrok platí i ve státech ostatních, zůstala by tím pořád nedotčena a posuzovala by se podle práva každého jednotlivého třetího státu zvláště. Než hořejší smlouvě československo-polské nešlo nikterak o unifikaci obou práv, o stvoření jednotného právního území, nýbrž o úpravu styků mezi oběma státy, z nichž každý podržel jinak právo své domácí neztenčené.

Rozhod. nejvyš. soudu ze dne 9. srpna 1927
č. j. R I 661/27-1. A. H—k.

Přeměna exekuce zajišťovací v exekuci uhrazovací nastává sama sebou bez návrhu vymáhajícího věřitele tou dobou, kdy vymáhající věřitel nabude možnosti vésti exekuci uhrazovací; od toho okamžiku sluší též počítati jednoroční lhůtu uvedenou v § 256 odst. 2. ex. ř.

Vymáhající věřitel Z., který vedl na základě směnečného platebního rozkazu, proti němuž byly podány námitky, pro pohledávku 11.700 K s přísl., zajišťovací exekuci, v níž byly dne 25. listopadu 1925 zabaveny jisté movité věci, uzavřel během řízení o námitkách s dlužníkem dne 1. prosince 1925 soudní smír, podle něhož měla býti jeho pohledávka zaplacená ve 3 lhůtách a to do 15. ledna 1926 obnos 4000 K, do 15. července 1926 dalších 4000 K a do 15. ledna 1927 zbytek s příslušenstvím, vše pod ztrátou lhůt a pod exekucí s tím, že zástavní právo nabyté zajišťovací exekucí, zůstává v platnosti. Ačkoliv dlužník první splátku 4000 K zaplatil až dne 23. ledna 1926, nevyvodil z toho věřitel ztrátu lhůt a nevedl hned exekuci uhrazovací, nýbrž učinil na základě shora uvedeného smíru a usnesení, upravujícího útraty sporu, návrh na prodej věcí 25. listopadu 1925 zabavených

*) Uveřejněno v »Právniku« 1927, str. 517.